

Frazemi u hrvatskom prijevodu zbirke "Crni mačak i druge priče" Edgara Allana Poea

---

Araminčić, Lea

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:186:680156>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-11**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

Sveučilište u Rijeci
Filozofski fakultet u Rijeci

Lea Araminčić

**FRAZEMI U HRVATSKOM PRIJEVODU ZBIRKE „CRNI MAČAK I
DRUGE PRIČE“ EDGARA ALLANA POEA**

Završni rad

Rijeka, srpanj 2016.

Sveučilište u Rijeci

Filozofski fakultet u Rijeci

Hrvatski jezik i književnost – dvopredmetni studij

Mentorica: Dr. sc. Marija Turk, red. prof.

Lea Araminčić

**FRAZEMI U HRVATSKOM PRIJEVODU ZBIRKE „CRNI MAČAK I
DRUGE PRIČE“ EDGARA ALLANA POEA**

Završni rad

Rijeka, srpanj 2016.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	2
2. ŽIVOT I STVARALAŠTVO EDGARA ALLANA POEA.....	3
3. FRAZEOLOGIJA I FRAZEMI.....	5
3.1. Podrijetlo frazema.....	7
3.2. Frazemi kroz funkcionalne stilove.....	9
4. FRAZEMI U HRVATSKOM PRIJEVODU ZBIRKE „CRNI MAČAK I DRUGE PRIČE“ EDGARA ALLANA POEA.....	11
4.1. Fonetske riječi.....	13
4.2. Frazemske sintagme.....	14
4.2.1. Zavisne frazemske sintagme.....	15
4.2.2. Nezavisne frazemske sintagme.....	32
4.3. Frazemske polusloženice.....	33
4.4. Frazemske rečenice.....	35
5. ZAKLJUČAK.....	38
6. IZVORI.....	41
7. LITERATURA.....	41

1. UVOD

Književna djela bez obzira na to jesu li pisana u prozi ili u stihovima ostvaraju su književno-umjetničkog funkcionalnog stila standardnoga jezika. Drugim riječima, u književnim djelima mogu se pronaći dijalektizmi, zastarjelice, arhaizmi ili historizmi koji nisu dio aktivnog leksika i ne pripadaju standardnom jeziku dok u književnom djelu funkcioniraju kao sastavni dio teksta. Književna djela obiluju frazemima, stoga se ovaj rad bavi frazemima u hrvatskom prijevodu zbirke „*Crni mačak i druge priče*“ Edgara Allana Poea.

Rad će se prvo dotaknuti Poeova života i njegova književnog stvaralaštva nakon čega slijede poglavlja o frazeologiji kao mlađoj lingvističkoj disciplini i frazemima, njihovu podrijetlu i podjeli kroz funkcionalne stilove. Zatim slijedi središnje poglavlje rada *Frazemi u hrvatskom prijevodu zbirke „Crni mačak i druge priče“ Edgara Allana Poea* koje prikazuje strukturnu analizu frazema iz zbirke, točnije njihovu podjelu na fonetske riječi, frazemske sintagme, frazemske polusloženice i frazemske rečenice. Svi frazemi i njihova značenja provjereni su u Hrvatskom frazeološkom rječniku. Nakon strukturne analize dolazi zaključak. Sva korištena literatura i izvori navedeni su u posljednjim dvama poglavljima.

2. ŽIVOT I STVARALAŠTVO EDGARA ALLANA POEA

Edgar Allan Poe bio je američki pjesnik, kritičar i pripovjedač rođen 1809. godine u Bostonu kao dijete putujućih glumaca. Nakon smrti roditelja usvojila ga je obitelj trgovca Johna Allana. Budući da biva isključen sa sveučilišta zbog neprimjerena ponašanja, raskida s poočimom i posvećuje se književnom radu. Za sobom je ostavio bogat književni opus. Najveći dio njegova opusa čini sedamdeset pripovijesti koje prožima jezovita i stravična atmosfera, a nastaju po uzoru na engleske gotske romane i fantastične pripovijesti njemačkih romantičara poput Ernsta Theodora Amadeusa Hoffmanna. Svoj književni rad započinje 1827. godine pjesničkom zbirkom „Tamerlane i druge pjesme“. U njegovom pjesničkom radu ističe se poema „Gavran“ i pjesma „Annabel Lee“ u kojima je prisutan noćni ugođaj i usamljeni lirski subjekt koji žali za izgubljenom ljubavi. Budući da je rano ostao bez supruge, većina njegovih pjesama tematizira izgubljenu ljubav. Upravo je prema navedenoj poemi njegova posljednja pjesnička zbirka dobila naslov „Gavran i druge pjesme“.

Njegovo zrelo stvaralaštvo čine pripovijesti poput „Priča Arthura Gordona Pyma“, objavljena 1838. godine, „Groteskne pripovijesti i arabeske“ iz 1840. godine i „Pripovijesti“, napisane i objavljene 1845. godine, kojima je naglašen Poeov analitički duh i zanimanje za prirodne znanosti. Zalagao se za koncept čiste umjetnosti, stoga se smatra pretečom larpurlartizma i simbolizma. Zauzima se za ritmičko stvaranje ljepote, a njegovi eseji „Filozofija kompozicije“ i „Načelo poezije“ doprinijeli su razvoju moderne kritike. Bio je prvi američki književnik i kritičar koji je izvršio utjecaj na europske moderne pjesnike,

točnije francuske simboliste poput Charlesa Baudelairea, koji je prevodio Poeova djela, Stephanea Mallarmeja i Paula Valeryja. Poe je i začetnik moderne detektivske priče i znanstvene fantastike, a u hrvatskoj književnosti utjecao je na lik i djelo Antuna Gustava Matoša koji je citirao stih iz pjesme „Lenore“ u sonetu „Utjeha kose“. Umire u Baltimoreu 1899. godine od posljedica alkoholizma i bohemskog načina života, a upravo u pripovijesti „Crni mačak“ detaljno prikazuje svoju borbu s ovisnošću koja je personificirana kroz lik crnog mačka.¹

---

¹ Poglavlje Život i stvaralaštvo Edgara Allana Poea parafraza je članka iz knjige „Čitanka iz stranih književnosti 2“ Nevenke Košutić Brozović na str. 67, Školska knjiga, Zagreb, 1990.

3. FRAZEOLOGIJA I FRAZEMI

Frazeologija jedna je od mladih lingvističkih disciplina koja se izdvojila iz leksikologije u drugoj polovici 20. stoljeća. Njezin razvoj započeo je nakon 1947. godine kada ruski lingvist Viktor Vladimirovič Vinogradov objavljuje svoj rad „Osnovni tipovi frazeoloških jedinica u ruskom jeziku“. Za razvoj hrvatske frazeologije zaslužna je Antica Menac. Hrvatska frazeologija započela se razvijati 70-tih godina prošloga stoljeća, točnije 1971. godine kada Antica Menac objavljuje djelo „O strukturi frazeologizama“. Menac je oko sebe okupila skupinu suradnika, rusista, i tako utemeljila Zagrebačku frazeološku školu.

Termin frazeologija potječe od dvaju grčkih pojmova *phrasis*, u značenju izraza i *logos*, u značenju riječi ili govora i ima dvostruko značenje. Prvo odgovara lingvističkoj disciplini o „ustaljenim izrazima čvrste strukture“ (Fink-Arsovski 2002:5) koji se mogu proučavati na teoretskom planu. Drugo se odnosi na „ukupnost frazema raspoređenih prema različitim kriterijima, na primjer, prema komponentama određenog semantičkog polja: zoonimna frazeologija (ukupnost frazema sa zoonimnim sastavnicama), somatska frazeologija (ukupnost frazema sa somatskim sastavnicama); prema podrijetlu i proširenosti upotrebe: internacionalna frazeologija (ukupnost internacionalnih frazema), nacionalna frazeologija (ukupnost frazema nacionalnoga karaktera); posuđena frazeologija (ukupnost frazema- posuđenica); prema vremenskoj raslojenosti: arhaična frazeologija (ukupnost arhaičnih frazema) ili prema područnoj raslojenosti: dijalektalna frazeologija, regionalna frazeologija (ukupnost frazema koji se upotrebljavaju na određenom području)“. (Fink-Arsovski 2002:5)

„ Frazem je osnovna jedinica frazeološkog jezičnog sustava.“(Menac 2007:11)
To je neslobodna veza riječi koja ne nastaje u govornom procesu, za razliku od slobodnih sveza riječi. Frazemi čine cjelovite jedinice koje su govornicima unaprijed poznate i određene, odnosno govornici ne mogu birati sastavnice frazeoloških sveza, već biraju gotovu svezu. Frazemi moraju zadovoljavati četiri osnovne značajke:

1. značenje cjeline koje nije jednako zbroju značenja pojedinih sastavnica,
2. uglavnom stabilan red riječi,
3. čvrsta struktura u kojoj su leksičke značajke ograničene,
4. najmanji mu je opseg kad se sastoji od jedne samostalne i jedne pomoćne riječi, a najveći opseg nije mu određen (Menac 2007:15)

Većina frazema potječe od slobodnih sveza riječi i njihova je temeljna odrednica slikovitost koja se nalazi u dubinskoj strukturi frazema. Važan je postupak desemantizacije ili semantičke preoblike kojim sastavnice slobodne sveze gube svoje primarno značenje prerastajući u frazeološke sveze. U njihovoj dubinskoj strukturi prisutna je slika koja djeluje poput slikovne poruke i pomaže pri oblikovanju i određivanju značenja frazema. Desemantizacija može se odvijati u dva smjera: može doći do potpune i djelomične desemantizacije. U potpunoj sve sastavnice gube svoje primarno značenje dok u djelomičnoj jedan dio sastavnica zadržao je primarno značenje, što pomaže pri određivanju značenja.

3.1. Podrijetlo frazema

Frazemi mogu biti različitog podrijetla. Kao što je već prije rečeno, frazemi mogu nastati desemantizacijom slobodnih sveza riječi. Na navedeno vezuje se motivacija značenja frazema. „Motivacija je značenja u mnogih frazema danas prikrivena pa za njihovo objašnjenje, naročito za njihov postanak, nisu dovoljna samo lingvistička istraživanja, već i pomoć drugih znanosti: povijesti, geografije, etnografije, folkloristike i dr. Frazeologija je više od ostalih jezičnih područja povezana s tradicijom, poviješću i kulturom nekog naroda i tako može pružiti podatke o narodu iz kojeg je ponikla, o njegovim običajima, nazorima“.(Turk 1994:38) Takvi su u hrvatskom jeziku frazemi poput *ispravljati krivu Drinu* (pokušavati učiniti nešto nemoguće) ili *za Kulina bana* (u staro doba, pradavno). To su nacionalni frazemi na čiji nacionalni karakter ukazuje povijesni događaj, toponim ili osobno ime kao sastavnica. Njihovo značenje ne može se iščitati iz njihovih sastavnica. Drugim riječima, to su „nacionalni, motivacijski neprozirni frazemi“.(Turk 1994:38) Specifični su nacionalni frazemi poput *prodavati zjake* ili *ni trt ni mrt* čije se sastavnice *zjake*, *trt* i *mrt* ostvaruju samo unutar frazema, odnosno navedene komponente nemaju leksičko značenje u hrvatskom standardnom jeziku.

„Na nacionalni karakter frazema upućuje i vlastito ime kao njegova komponenta. Takvi frazemi čine dvije skupine: domaći frazemi i frazemi stranog podrijetla.“ (Turk 1994:38) *Martin u Zagreb*, *Martin iz Zagreba* (neobavljeni posao ili gubljenje vremena) primjer je domaćeg frazema koji ukazuje na neke hrvatske društvene ili političke okolnosti. *Bartolomejska noć*, u značenju krvoprolića, primjer je frazema stranog nacionalnog karaktera. Takvi frazemi motivirani su nekim povijesnim događajem, a prevode se u i javljaju

u većini europskih jezika. U frazeološki fond nekog jezika mogu ući u neprevedenom i prevedenom ili kalkiranom obliku. Iako neprevedeni frazemi ostaju neizmijenjeni, izgovorno se prilagođavaju. U hrvatskom jeziku prisutni su neprevedeni frazemi latinskog podrijetla, primjerice *ad hoc* ili *corpus delicti* ili engleskog podrijetla poput *fair play*. Takvi frazemi ograničavaju se na određena funkcionalno-stilistička područja, primjerice *corpus delicti* koristi se u pravu. Frazemi stranog podrijetla moraju zadovoljiti nekoliko uvjeta pri kalkiranju:

1. semantička podudarnost u jeziku primaocu i pretpostavljenom jeziku davaocu
2. potpuna ili bar velika podudarnost u izrazu obaju jezika
3. kulturno-povijesne mogućnosti preuzimanja
4. jezik davalac i jezik posrednik (Turk 1994:39)

Semantička istovjetnost i strukturna podudarnost dvije su pretpostavke koje valja ispuniti pri kalkiranju. Iz navedenog proizlaze općeeuropski frazemi prisutni u većini europskih jezika s velikom strukturnom podudarnošću i istim značenjem. Dije se u pet skupina:

1. frazemi biblijskog podrijetla i uopće kršćanskog karaktera- *nevjerni Toma* (osoba kojoj se ne vjeruje)
2. općeeuropski frazemi motivirani mitološkom ličnošću, povijesnom ličnošću ili događajem-*Bartolomejska noć* (krvoproliće,pokolj)
3. izreke poznatih ličnosti s univerzalnom i u određenim okolnostima primjenjivom porukom-*Vrijeme je novac*-Benjamin Franklin

4. frazemi s općim značenjem koji su potvrđeni u europskim jezicima, ali ishodište im nije utvrđeno-*probiti led-engl. break the ice* (stvoriti opuštenu atmosferu)

5. frazemi vezani uz politiku i ekonomiju, poznato je iz kojeg su jezika poizašli, a često i njihov tvorac, tj. osoba koja ih je prvi put upotrijebila- *crno tržište* (Turk 1994:40-42)

3.2. Frazemi kroz funkcionalne stilove

Bartolomejska noć primjer je frazema u užem smislu. Nadalje, *crno tržište* frazem je u širem smislu. Taj je izraz ekonomski naziv. Za razgovorni funkcionalni stil svojstveni su žargonski frazemi i kao takvi pripadaju zatvorenoj grupi korisnika, ali mogu ući u široku upotrebu. Takvi frazemi ne pripadaju hrvatskom standardnom jeziku. Tri promjene odvijaju se u žargonskom leksiku i žargonskoj frazeologiji:

1. žargonski je frazem nadržao vlastitu uporabnu skupinu, proširio se razgovornim stilom i danas je poznat širokom krugu korisnika,

2. žargonska je sastavnica još uvijek prepoznatljiva u frazemu, ali se može zamijeniti i nekom općepoznatom sastavnicom bez gubitka značenja ili promjene značenja i ima stilsko ograničenje,

3. žargonski frazemi i dalje ostaju unutar ograničene korisničke skupine (Mihaljević, Kovačević 2006:4)

Unutar razgovornog stila mogu se pronaći frazemi s dijalektizmom kao sastavnicom poput *otići na kvasinu* u kojem se dijalektizam ne može zamijeniti svojom standardnom inačicom jer bi frazem izgubio svoje značenje. Frazemi u publicističkom funkcionalnom stilu imaju primarnu funkciju privlačenja pozornosti gledatelja i čitatelja, stoga njihova su obilježja: visoka informativnost, izražajnost i specifičnost izraza. Često su prisutni u naslovima s namjerom da privuku čitateljevu pažnju, odnosno da ga na zanimljiv i sažet način uvedu u glavnu misao članka. *Pranje novca* ili *nevidljiva ruka* ustaljene su strukture koje se javljaju u administrativnom i znanstvenom funkcionalnom stilu. „Frazemi svojstveni znanstvenome funkcionalnom stilu u literaturi se nazivaju stručnojezični frazemi ili frazeološki nazivi (termini). Frazeološki nazivi imaju obilježja stabilnosti, idimatičnosti, slikovitosti i ekspresivnosti.“ (Mihaljević, Kovačević 2006:12) Kako su prošli kroz postupak metaforizacije, termini se upotrebljavaju u prenesenom značenju. U književno-umjetničkom stilu prisutni su frazemi i u širem i u užem smislu kako književnost nema stilskih restrikcija.

4. FRAZEMI U HRVATSKOM PRIJEVODU ZBIRKE „CRNI MAČAK I DRUGE PRIČE“ EDGARA ALLANA POEA

„Crni mačak i druge priče“ hrvatski je prijevod pripovijesti sakupljenih iz različitih razdoblja Poeova stvaralaštva. Originalni naziv glasi „The Complete Tales and Poems of Edgar Allan Poe“. A. G. Matoš bio je prvi hrvatski književnik koji je prevodio Poeovu poeziju i prozu. Tek je Tin Ujević 1952. godine preveo Poeove sakupljene priče pod naslovom „Crni mačak i druge grozne priče“. Sanja Bašić 1974. godine prevela je Poeove pripovijesti pod naslovom „Crni mačak“. „Crni mačak i druge priče“ urednika Davora Uskokovića sadržava jedanest pripovijesti: „Crni mačak“, „Pad kuće Usher“, „Umorstva u Rue Morgue“, „Zagonetni slučaj Marie Roget“, „William Wilson“, „Čovjek svjetine“, „Jama i njihalo“, „Krabulja crvene smrti“, „Mellonta Tauta“, „U škripcu“ i „Zloduh nastranosti“. Sve navedene pripovijesti prožete su jezovitom atmosferom, a glavni junak uvijek biva suočen s fantastičnim događajima koji postaju sastavni dio građanske stvarnosti. U pričama prisutni su gotski i elementi groteske, primjerice u pripovijesti „U škripcu“ gdje glavna junakinja, nakon što joj glava biva odrubljena, nastavlja živjeti, što ukazuje na moralno propadanje moderna čovjeka. Budući da problematiziraju njegovu ovisnost o alkoholu, priče „Crni mačak“ i „William Wilson“ čitatelju daju uvid u Poeov intimni svijet.²

---

²Ulomak je parafraza pogovora zbirke „Crni mačak i druge priče“ (autor pogovora Zlatko Crnković), Mozaik knjiga, Zagreb, 2007.

U zbirci je pronađen veliki broj frazema. Uglavnom su to frazemi u užem smislu, a tek neki pripadaju frazeologiji u širem smislu, što ide u prilog činjenici da je Poe začetnik moderne detektivske priče koju krase jednostavnost, sažetost i analitičnost. U sljedećem dijelu rada pronađeni frazemi podijelit će se u četiri skupine: fonetske riječi, frazemske sintagme, frazemske polusloženice i frazemske rečenice.

4.1. Fonetske riječi

Fonetske riječi opsegom su najmanji frazemi. Sadržavaju jednu samostalnu i naglašenu riječ i jednu nesamostalnu i nenaglašenu riječ, točnije enklitiku ili proklitiku. Zajedno čine jednu naglasnu cjelinu. Po vrsti riječi nesamostalne sastavnice uglavnom su prijedlozi. U zbirci su pronađene fonetske riječi:

- **na tren** (na čas (časak), nakratko, letimično)

*Pažnja je ovdje zaokupljena u najvećoj mjeri. Ako popusti samo **na tren**, dolazi do propusta, koji će uroditi gubitkom ili porazom.*(str.40)

- **bez riječi** (šuteći, šutke, ništa ne govoreći, bez prigovora)

*Bio je poseban hir mog prijatelja(jer kako da to inače nazovem?) da bude zaljubljen u Noć zbog nje same, i toj sam se bizarrerie, kao i svim ostalima, **bez riječi** priklonio; predajući se bez ikakvih ograda njegovim mahnitim hirovima. (str. 43)*

- **bez po muke** (jednostavno, vrlo lako, bez ikakva naprezanja (napora))

*Kuću smo našli **bez po muke**; jer brojni su prolaznici još uvijek s dokonom znatiželjom zurili uvis, u zatvorene kapke sa suprotne strane ulice. (str. 56/7)*

4.2. Frazemske sintagme

Frazemske sintagme skupovi su riječi koji sadržavaju najmanje dvije punoznačne ili autosemantičke riječi s najmanje dvjema naglasnim cjelinama. Dijele se u dvije skupine: zavisne i nezavisne frazemske sintagme. Zavisni se skupovi sintaktički razvrstavaju u četiri podskupine prema glavnoj riječi: imeničke, pridjevske, glagolske i priložne. Imeničke frazemske sintagme nastaju kongruencijom ili sročnošću, „kad se glavna i ovisna riječ u svezi podudaraju u rodu, broju i padežu.“ (Menac 2006:18) Glagolske nastaju upravljanjem ili rekcijom, točnije glavna je riječ glagol koji određuje oblik zavisne riječi. Najveći dio sakupljenih frazema zauzimaju frazemske sintagme. Krenut će se od navođenja zavisnih imeničkih frazemskih sintagmi.

4.2.1. Zavisne frazemske sintagme

Imeničke frazemske sintagme:

- **zdrav razum** (logično (zdravo) rasuđivanje, normalno razmišljanje, pamet)

*Ne osjećamo li trajnu sklonost, usprkos razlozima **zdravog razuma**, da kršimo ono što je Zakon, naprosto zato što poimamo da on to jest?* (str.8)

- **smrtni grijeh** (težak prijestup, velika (neoprostiva) pogreška)

*Jednog jutra, posve hladnokrvno, nabacih mu omču oko vrata i objesih ga o granu nekog drveta-objesih ga dok su mi suze u očima curkom curile iz očiju, s najgorčim kajanjem u srcu-objesih ga zato što sam znao da me voli, i zato što sam znao da se nije ničim o mene ogriješio-objesih ga zato što sam znao da time činim grijeh-**smrtni grijeh** koji će toliko ugroziti besmrtnu mi dušu da će se naći-ako je to uopće moguće-izvan dosega beskrajnog milosrđa Najmilosrdnijeg i Najstrašnijeg Boga.*(str. 8)

- **drugim riječima** (malo drugačije rečeno, da se drugačije izrazim, zapravo)

*Bio sam saznao, isto tako, i veoma značajnu, činjenicu da obiteljsko stablo Ushera, iako je prebrodilo tolike vjekove, nije ni u jednom razdoblju izbacilo nikakav trajni ogranak; **drugim riječima**, da se cijela obitelj nasljeđuje po izravnoj liniji potomstva, i da je uvijek, uz sasvim nevažne i sasvim privremene varijacije, tako i opstajala.* (str. 19)

- **u najbolju ruku** (u najboljem slučaju, najviše, maksimalno)

*Neću poricati da ja, kad sam se prisjetio zloćudna lica osobe što sam je bio upoznao na stubištu onoga dana kad stigoh u kuću, nisam imao želje da se usprotivim toj, kako držah, **u najbolju ruku** tek bezazlenoj, i ni u kojem slučaju neprirodnoj, mjeri opreza. (str. 30)*

- **ni u kom (kojem) slučaju** (nikako, nipošto, nikad)

*Neću poricati da ja, kad sam se prisjetio zloćudna lica osobe što sam je bio upoznao na stubištu onoga dana kad stigoh u kuću, nisam imao želje da se usprotivim toj, kako držah, **u najbolju ruku** tek bezazlenoj, i **ni u kojem slučaju** neprirodnoj, mjeri opreza. (str.30)*

- **u cvijetu mladosti** (u najljepše doba mladosti)

*Bolest, koja je pokopala ovu gospu **u cvijet mladosti**, ostavila je, kao što obično biva u svim bolestima isključivo kataleptičkog značaja, privid jedva primjetnog rumenila na njenim grudima i licu, i onaj upadljivi zaostali osmijeh na usnama koji je tako stravičan u smrti. (str. 31)*

- **u (za) tili čas** (u pravom trenutku, u pravo vrijeme)

*A sada-noćas-Ethelred-ha!ha!-provaljivanje pustinjakovih vrata i zmajev samrtni krik, i zveket štita!-treba reći radije: raspadanje njena lijesa, škripa željeznih šarki njena zatvora i njeno bauljanje u pobakrenom hodniku podruma! O kamo mi je uteći? Zar ona neće stići ovamo **u tili čas**? (str. 37)*

- **na prvi pogled** (otrpe, odmah; bez posebnog zadubljanja u što, nakon površnog promatranja (uvida))
*Lišen uobičajenih sredstava, analitičar se udubljuje u duh svoga protivnika, identificira se s njim, i nerijetko na taj način, **na prvi pogled**, spoznaje jedine metode(ponekad zaista nevjerojatno jednostavne) kojima može navesti na grešku, ili natjerati na prenatgljeno i pogrešno prosuđivanje. (str. 40)*
- **zub vremena** (razorna saga protjecanja vremena, posljedice starenja)
*Napokon je bilo dogovoreno da ćemo stanovati zajedno tijekom mog boravka u gradu; a budući da su moje životne okolnosti bile nešto sređenije od njegovih, bilo mi je dopušteno da se dadem u trošak unajmljivanja i opremanja, u stilu koji je odgovarao prilično fantastičnoj sumornosti naše zajedničke čudi, **zubom vremena** nagrizene i groteskne zgradurine, davno napuštene zbog praznovjerica o kojima se nismo raspitivali, i naherene prema konačnom padu u povučenom i osamljenom dijelu Faubourga St. Germaina. (str. 43)*
- **za ime Božje (Boga, svijeta)** <!>(za Boga Miloga, tako ti Boga, ako Boga znaš/ pri zgražanju,usrdnoj molbi itd./)
*-Reci mi, za **ime Božje** –uskliknuh-tu metodu-ako metoda uopće postoji- koja ti je omogućila da dokučiš o čemu mislim.- Uistinu sam bio još zaprepasteniji nego sam bio voljan iskazati. (str. 45)*

- **preko < svake > mjere** (pretrpano, prekomjerno, iznad dopuštene granice, nepodnošljivo)

*Ali u zapadnoj ili crnoj odaji učinak odsjaja vatre, što je kroz krvavo obojena okna padao na crne zastore, bio je jezovit **preko svake mjere**, i pridavao je licima onih koji su ulazili toliko mahnit izraz da ih je malo bilo koji su se usuđivali stupiti u nju.(str.183)*

- **ni žive duše** nema (nije bilo) (nema (nije bilo) nikoga gdje, nigdje nikoga)

*Sve je bilo savršeno tiho- niotkud ni stenjanja ni bilo kakva šuma. Pošto su vrata silom provaljena, na vidiku nije bilo **ni žive duše**. (str.53)*

- **u najmanju (krajnju) ruku** (barem, ako ništa drugo, možda samo to)

*Ne, ništa osebjuno- rekao sam- **u najmanju ruku**, ništa više nego što smo obojica mogli pročitati u novinama. (str. 57)*

- **u svakom slučaju** (na svaki način, svakako, kako bilo da bilo)

*Vjerojatno je policija, jednako kao i ja, razgledala stražnju stranu stambene kuće; ali ako jest, promatrajući te ferrades postrance u liniji njihove širine (a drukčije nije ni mogla), nije spoznala kolika je zapravo ta širina, ili je, **u svakom slučaju**, nije uzela u obzir.(str. 64)*

- **sa svoje strane** (polazeći od sebe, u svoje ime, osobno)

*Svemu je ovome, gdje god se pojavilo, pridodan privatni glas odbora građana koji su ponudili **sa svoje strane** još deset tisuća franaka, tako da je cjelokupna nagrada iznosila ništa manje nego trideset tisuća. (str. 82)*

- **na svoju ruku** (a. čudan, neobičan, nepredvidiv, iskrivljen, uvrnut, otkaćen; b. samostalno, samoinicijativno, po svojoj volji (odluci, inicijativi))

*Napokon, pošto je protekao i drugi tjedan a da se ništa još nije otkrilo, i pošto je predrasuda koja u Parizu uvijek vlada o policijidala sebi oduška u nekoliko ozbiljnih emeutes prefekt je **na svoju ruku** ponudio svotu od dvadeset tisuća franaka za hvatanje ubojice ili, ako se pokaže da ih je bilo više od jednoga, za hvatanje makar i jednog ubojice. (str.82)*

- **u prvi mah** (u (na) početku, najprije, u prvom času (trenu))

*Vjerojatno ste primijetili da se upravo zato ovaj slučaj smatra lakim, premda bi se iz istog razloga morao smatrati teškim. Stoga se **u prvi mah** držalo da je nepotrebno raspisivati nagradu. (str. 93)*

- **mirne duše** (mirno, lako, slobodno, neopterećeno, bez oklijevanja)

*-Kad bi mi namjera bila samo da iznesem protuargumente na ovaj pasus iz članka u L'Etoileu- nastavi Dupin- mogao bih **mirne duše** ostati na tome. (str. 96)*

- **po svoj prilici** (vjerojatno, čini se, reklo bi se, kako izgleda)

*I gdje je njegov leš? Ubojice bi **po svoj prilici** uklonile oba leša na isti način. (str.125)*

- **na licu mjesta** (na mjestu događaja, na istom mjestu, odmah, istog časa)

*Prokleti nitkove! Nećeš me, nećeš me progoniti sve do smrti! Pođi za
mnom, ili ću te proburaziti tu na licu mjesta!* (str. 151)

Glagolske frazemske sintagme:

- **olakšati dušu** (ispovjediti se komu, izjadati se komu)

*Zaista bih bio bezuman da to očekujem u slučaju gdje mi i sama ćutila odbacuju vlastito svjedočenje. A ipak, lud nisam- i vrlo je sigurno da ne sanjam. Ali sutra mi je umrijeti, i danas želim **olakšati sebi dušu**.*(str.5)

- **ostaviti/ostavljati traga (trag)** (na (u) komu, na (u) čemu-ostaviti/ostavljati određene posljedice na kome, na čemu, usjeći se/ usijecati se u čije pamćenje, snažno se dojmiti koga)

*Premda sam tako spremno objasnio svom razumu, ako ne u cijelosti i svojoj savjesti, začudnu činjenicu koju sam netom iznio, ona **je ipak ostavila dubokog traga** u mojoj mašti.*(str. 9)

- **biti slika i prilika** koga, čega (biti veoma sličan komu, čemu)

*Sad sam zaista zapao u tolik čemer da je to prelazilo običan ljudski jad. A jedna nijema životinja-koje sam sudruga nisko umorio- jedna nijema životinja da pričinja meni-meni, čovjeku, stvorenom na **sliku i priliku** Velikoga Boga-toliko nepodnošljiva jada!* (str. 12)

- **spavati snom pravednika** (mirno (bezbrižno) spavati, imati miran san)

*Ni jedan mišić nije mi zatreptao. Srce mi je udaralo mirno, kao u čovjeka koji **sniva snom pravednika**.*(str. 15)

- **uhvatiti se/ hvatati se ukoštac s kim, s čim** (započeti/ započinjati odlučnu borbu s kim, s čim, oštro se sukobiti/ sukobljavati s kim, s čim)

*Što me to-zastadoh na časak da razmislím-što me to toliko obespokojilo u kontemplaciji kuće Usherovih? Bila je to posve nerješiva tajna; niti se mogoh **uhvatiti ukoštac** sa sjenama iz mašte, koje nahrupiše na me, zadubljenog u misli. (str. 18)*

- **baciti pogled na koga, na što** (površno (letimično) pogledati koga, što)

*Do sada se uporno i uspješno borila protiv tlačiteljske bolesti, i nije se dala za stalno oboriti u postelju; ali, kad se približila večer mog dolaska u kuću, podlegla je(kako mi je te noći rekao njen brat s neizrecivim nemiro) rušilačkoj snazi razorna neprijatelja; saznah da će **pogled što sam ga uspio baciti na njenu osobu** biti vjerojatno posljednji koji će mi se pružiti-da tu gospu, barem dok je živa, nećemo više vidjeti. (str. 24)*

- **uzeti/ uzimati u obzir što** (uzeti/ uzimati što u razmatranje, promisliti/ promišljati o čemu prije nego se prihvati ili odbaci što)

*Na takvu odluku brata je navelo(tako mi reče) to što je morao **uzeti u obzir** neobično svojstvo bolesti preminule, stanovite nametljive i radoznale upite njenih liječnika, kao i udaljeni i izloženi položaj obiteljskog ukopišta. (str. 30)*

- **privući/ privlačiti čiju pozornost (pažnju)** (zainteresirati koga, postati/ postajati zanimljiv komu)
*Napadna sličnost između brata i sestre sada je prvi put **privukla moju pažnju**; a Usher, pogađajući možda moje misli, promrmljao je nekoliko riječi, iz kojih sam razabrao da su on i pokojnica bili blizanci, i da su između njih oduvijek postojala suosjećanja jedva objašnjive naravi. (str. 31)*
- **izgubiti/ gubiti živce** (izgubiti/ gubiti strpljenje, ne moći se suzdržati/ suzdržavati, uzrujati se/ uzrujavati se, izbezumiti se/ izbezumljivati se)
***Izgubivši** sasvim **živce**, skočio sam na noge; ali odmjereno se Usherovo ljuljanje nije poremetilo. Pohitah do stolice na kojoj je sjedio. (str. 37)*
- **pasti/ padati (upasti/ upadati) u oči (oko) komu** (privući/ privlačiti pozornost komu, biti jako uočljiv)
*U takvim trenucima **morala mi je upasti u oči** i zadiviti me (premda sam, po njegovu bujnom idealizmu, bio pripravan da je očekujem) osebujna analitička sposobnost Dupina. (str. 44)*
- **prasnuti (udariti itd.) u smijeh** (glasno (u sav glas) se nasmijati)
*Ali, čim bi odjeci potpuno utihnuli, cijeli bi skup **prasnuo u veseo smijeh**, svirači bi se zagledali i nasmiješili, kao da im je smiješna bila vlastita uznemirenost i ludost, pa su se šaptom zaricali jedan drugome da iduće otkucavanje sata neće u njima izazvati slično uzbuđenje. (str. 183)*
- **imati oko za koga, za što** (imati razvijen dar zapažanja, dobro zamjećivati; imati razvijen osjećaj za lijepo, zapažati lijepe stvari)

Imao je dobro oko za boje i efekte. Nije mnogo držao do pomodnog jeftinog sjaja. Uvijek se zanosio smionim planovima, a zamisli su mu bile barbarski blistave. (str. 183)

- **baciti/ bacati svjetlo na koga, što** (predstaviti/ predstavljati koga, što, rasvijetliti/ rasvijetljivati koga, što, protumačiti/ tumačiti koga, što)
*Brojni su pojedinci ispitani u vezi s ovom vrlo čudnovatom i jezivom aferom (riječ affaire u Francuskoj još nema onaj frivolni smisao koji je poprimila u nas), ali nije rečeno ništa što bi na nju moglo **baciti** neko **svjetlo**.(str. 49/50)*
- **izići/ izlaziti (izbiti/ izbijati) na vidjelo** (očitovati se, manifestirati se, postati/ postajati jasno (jasnim), pokazati se u pravom svjetlu, izići/ izlaziti na javu)
*Nikakvi daljnji važni podaci nisu **izašli na vidjelo**, premda je ispitano još nekoliko osoba. (str. 55)*
- **ući/ ulaziti u trag komu, čemu** (približiti se / približavati se komu, čemu, biti nadomak komu, čemu, pronaći/ pronalaziti koga, što)
*Mogao sam se tek složiti s cijelim Parizom u tome da ih držim nerješivom tajnom. Nisam vidio načina na koji bi bilo moguće **ući u trag** ubojici. (str. 55)*

- **izgubiti/ gubiti iz vida koga, što** (zaboraviti/ zaboravljati <na> koga, <na> što, prestati misliti na koga, na što, zanemarivati koga, što)
*Možda je vidio jednu ili dvije pojedinosti neobično jasno, ali je pri tom nužno **gubio iz vida** pojavu kao cjelinu. Postoji dakle mogućnost da se u nešto isuviše udubljuje.* (str. 56)
- **imati pravo <na što>** (imati moralnu ili pravnu podlogu za što)
Monsieur Dumas i njegov uvaženi pomoćnik Monsieur Etienne izjavili su da su bili zadani nekim tupim oruđem; utoliko su ta gospoda imala u cjelosti pravo. (str. 67)
- **dati/ davati <časnu (poštenu)> riječ <komu>** (obećati/ obećavati komu, zareći se/ zaricati se komu, dati/ davati ozbiljno obećanje komu)
Dajem vam časnu riječ, kao džentlmen i kao Francuz, kako nam nije namjera da vam bilo čime naudimo. (str. 72)
- **biti (naći se) u središtu (centru) pozornosti (pažnje)** (izazvati/ izazivati opće zanimanje, biti osobito važan u nekoj sredini, biti (postati) predmet općeg interesa)
Zbog svega toga se dogodilo da se našao u središtu pozornosti policajaca i da su u prefekturi više puta pokušali da ga angažiraju u traganju za zločincima. (str. 80)
- **podignuti (izazvati) buru** (biti uzrokom <velikog> uzbuđenja, izazvati <unijeti> nemir <uznemirenost>)

Ne sjećam se da je ikad prije neki sličan događaj izazvao takvu buru u Parizu. Nekoliko tjedana govorilo se samo o tome, čak su i aktualne političke teme pale u zasjenak. (str. 82)

- **dati/ davati oduška čemu** (učiniti/ činiti nešto da bi se osjetilo olakšanje (ugoda))

*Napokon, pošto je protekao i drugi tjedan a da se ništa još nije otkrilo, i pošto je predrasuda koja u Parizu uvijek vlada o policiji **dala sebi oduška** u nekoliko ozbiljnih emeutes prefekt je na svoju ruku ponudio svotu od dvadeset tisuća franaka za hvatanje ubojice ili, ako se pokaže da ih je bilo više od jednoga, za hvatanje makar i jednog ubojice. (str.82)*

- **pokrenuti/ pomaknuti s mrtve točke** (prevladati zastoje, ponovno pokrenuti zapostavljena pitanja)

*Oči javnosti uprte su u njega, i doista nema te žrtve koju ne bi bio voljan prinijeti, samo da se istraga **pokrene s mrtve točke**. (str. 83)*

- **držati <sve> konce (niti) u <svojim> rukama** (imati dobar uvid u situaciju, držati sve pod kontrolom, vladati situacijom)

*Pri sadašnjem stanju stvari, čini se da M. Beauvis **drži sve konce u svojim rukama**. Ne može se učiniti ni jedan korak bez M. Beauvisa, kud god krenuli, naletjet ćete na njega. (str. 90)*

- **uzeti/ uzimati (primiti/ primati) zdravo za gotovo** (lakovjerno prihvatiti/ prihvaćati što, biti lakovjerman u čemu)
Njihova im je mašta mogla dočarati način- više načina- i motiv- više motiva- a budući da nije bilo nemoguće da je jedan od tih mnogobrojnih načina i motiva zaista mogao biti onaj pravi, uzeli su zdravo za gotovo da je jedan od njih morao biti. (str. 93)
- **imati na umu (pameti) koga, što** (misliti o kome, o čemu (na koga, na što), imati u vidu koga, što, ne zaboraviti/ ne zaboravljati na koga, na što, voditi računa o komu, o čemu)
Moramo imati na umu činjenicu da općenito naše novine teže za tim da izazovu senzaciju- da stvore željeni dojam- a ne da pomognu u traganju za istinom. (str. 95)
- **zabadati (gurati) <svoj> nos <u što>** (upletati se u tuđe stvari, miješati se u što, biti pretjerano znatiželjan)
Već ste procijenili pravi karakter toga dobrišana. On svuda zabada nos, u njega je mnogo romantike a malo duha. (str. 104)
- **posvetiti/ posvećivati pozornost (pažnju) komu, čemu** (usredotočiti se na koga, na što, iskazati/ iskazivati zanimanje za koga, za što)
Ako jest, je li ga imala na sebi kad je prinađena mrtva? To su važna pitanja koja istraga nije ni dotaknula, a ima i drugih, isto tako važnih pitanja kojima nije posvećena pažnja. (str. 108)
- **biti na zlu (lošu) glasu** (biti poznat po čemu lošem, imati lošu reputaciju, ne biti cijenjen)

*Dobro je poznato da je ona onog tjedna kad je izbivala iz Le Blancove parfumerije bila u društvu mladog mornaričkog časnika **na zlu glasu** sa svoje raskalašenosti. (str. 109)*

- **biti na tragu**<komu, čemu> (biti nadomak saznanju <o kome, o čemu>, primaknuti se otkriću, približiti se komu, čemu)

*Zlikovci su umakli, ali im je policija **na tragu** i neki će od njih biti uskoro pohvatani. (str. 110)*

- **pratiti (slijediti) u stopu** koga (svuda pratiti (slijediti) koga, čvrsto se držati koga, budno motriti na koga, na što)

*Zaklonivši usta rupčićem, nastavih put. Oko pola sata starac se prilično teško probijao širokom prometnicom, a ja sam ga **pratio u stopu**, bojeći se da mi ne izmakne iz očiju. (str. 159)*

- **drhtati (tresti se) kao prut (šiba) <u vodi>** (jako drhtati, tresti se)
Tresući se kao šiba na vodi, odvukao sam se natrag do zida, pošto sam odlučio da radije tu skapam nego da se izvrgnem strahotama jam. (str. 171)

- **imati posla s kim s čim** (1. imati neugodnosti s kim s čim, 2. biti u dodiru s kim, s čim, kontaktirati s kim)

*Kad bi proučili sredstva i ustanovili da ne spadaju ni u Ariesovu (što će reći Ovnovu) ni u Hogovu kategoriju, e, onda učenjaci dalje ne bi ni išli, nego bi teoretičara proglasili budalom i nisu više htjeli **imati posla** ni s njim ni s njegovom istinom. (str. 194)*

- **biti pri <zdravoj> pameti** (biti normalan (uravnotežen), biti duševno zdrav)

*Koji bi moderni duh **pri zdravoj pameti** uopće pomislio da porekne ovu očiglednu istinu? Jedino čemu se moramo čuditi, to je kako to da je gospodin Mill smatrao za potrebno da uopće spominje nešto tako očigledno. Tu je zasad sve u redu. (str. 195)*

Pridjevske frazemske sintagme:

- **dupkom pun** (potpuno pun, puno do vrha, ispunjen do kraja)
*Međutim, te druge odaje bile su **dupkom pune** i u njima je grozničavo lupalo srce života. I pirovanje se vrtoglavo nastavljalo, sve dok sat nije počeo otkucavati ponoć. A tada glazba, kako rekoh, umukne, i plesači se prestadoše vrtjeti, i zavlada nekakvo nelagodno zatišje, kao i prije.* (str. 184)

Priložne frazemske sintagme:

- **iz dana u dan ili dan za danom** (svakim danom, neprekidno/ o stalnom pojačavanju intenziteta čega)
*Neumjerenosti u pilu- pretrpjela (stid me i priznati) korjenitu promjenu nagore. Postajao sam **iz dana u dan** mrzovoljniji, razdražljiviji, bezobzirniji prema tuđim čuvstvima.* (str. 6)
- **korak po korak** (polagano, postupno, malo-pomalo, oprezno)
*Malo je ljudi koji se nisu, u nekom razdoblju svoga života, zabavljali na taj način da **korak po korak** unatrag slijede put kojim su došli do određenih zaključaka u svom duhu.*(str. 47)
- **od glave do pete ili od pete do glave** (a. pravi <pravcati>, istinski
b. potpuno, sasvim, u cijelosti, u svemu, u svim pojedinostima)
*Bila je to visoka i suhonjava spodoba umotana **od glave do pete** u mrtvački pokrov. Krabulja koja mu je sakrivala lice toliko je nalikovala na lice ukočena mrtvacu da se i najpomnijim promatranjem teško mogla otkriti opsjena.*(str. 185)

- **od vremena do vremena ili s vremena na vrijeme** (povremeno, pokatkad, gdjekad, na mahove, tu i tamo)

Malo je osoba, čak i među najhladnokrvnijim misliocima, koje nisu od vremena do vremena bile ponukane da nekako mutno ali uzbuđeno napol povjeruju u vrhunarnost, zbog slučajnih podudarnosti takve naoko čudesne naravi da ih um nije mogao prihvatiti kao puke slučajnosti. (str. 78/9)

4.2.2. Nezavisne frazemske sintagme

Sastavnice nezavisnih frazemskih sintagmi povezane su sastavnim, rastavnim i suprotnim veznicima. „Nezavisni su skupovi riječi zastupljeni manjim brojem frazema čije sastavnice nisu u gramatički zavisnom odnosu“. (Fink-Arsovski 2002:8) Dvije nezavisne frazemske sintagme pronađene su u zbirci:

- **jasno i glasno ili glasno i jasno** (otvoreno, bez uvijanja, potpuno jasno)

*Dok je to govorio, knez Prospero stajao je na istočnoj ili plavoj odaji. Njegove su riječi odjekivale **jasno i glasno** kroz svih sedam odaja- jer je knez bio odvažan i kršan čovjek, a glazba je na njegov mig bila umuknula.* (str. 187)

- **ni manje ni više** (upravo, baš tako, zaista, doista, u pravom smislu riječi)

*A glede one plijesni na kojoj urednik Le Soleila toliko inzistira da upotrebljava tu riječ **ni manje ni više** tri puta u tom kratkom pasusu, zar on zbilja ne zna kakva je to plijesan?* (str. 115/6)

4.3. Frazemske polusloženice

„Frazemske polusloženice su jednorječnice s barem dvama naglascima.“
(Kovačević, Ramadanović 2013:273) Dije se u sedam podskupina:

1. frazemske polusloženice u kojima je barem jedna sastavnica neleksemska, stranog podrijetla ili fonološki neprilagođena,
2. frazemske polusloženice u kojima su obje sastavnice prilozi,
3. frazemske polusloženice u kojima su obje sastavnice glagoli u kojem obliku ili načinu,
4. frazemske polusloženice u kojima su obje sastavnice pridjevi,
5. frazemske polusloženice u kojima su obje sastavnice prijedlozi,
6. frazemske polusloženice u kojima su obje sastavnice imenice,
7. frazemske polusloženice u kojima je jedna sastavnica imenica, a druga prilog (Kovačević, Ramadanović 2013:275)

U hrvatskom prijevodu pronađeno je nekoliko frazemskih polusloženica:

- **amo-tamo ili tamo-amo** (u raznim pravcima (smjerovima), čas na jednu, čas na drugu stranu)
*Koračao sam s kraja na kraj podruma. Prekrstio sam ruke na grudima i lagodno šetao **amo-tamo**.*(str. 15)
- **gore-dolje** (u raznim pravcima (smjerovima), čas na jednu,čas na drugu stranu, bez određena cilja)

*Svladan žestokim osjećajem groze, neobjašnjive ali i nepodnošljive, na brzinu navukoh odjeću(jer sam slutio da za mene neće više biti sna te noći) i pokušah se trgnuti iz žalosnog stanja u koje sam zapao, žurno koračajući **gore-dolje** odajom. (str. 33)*

- **ovamo-onamo** (u svim smjerovima, na sve strane)

*Nastojah se uvjeriti kako mnogo, ako ne i sve, od onog što osjećam potječe od zavodničkog utjecaja sumornog sobnog pokućstva-tamnih i otrcanih zastora koji su se, prisiljeni na pokret dahom oluje što se podiže, grčevito ljuljali **ovamo-onamo** po zidovima, i neprijazno šušтали oko posteljnih ukrasa.(str. 33)*

- **malo-pomalo** (polagano, postupno)

*Tako se afera **malo- pomalo** slegla i uglavnom zaboravila, jer je djevojka ubrzo dala otkaz u parfumeriji, ističući da se želi izbaviti bezobzirne znatiželje. (str. 81)*

- **koliko-toliko** (makar malo, koliko je moguće, donekle)

*U ponedjeljak je ustanovljeno da djevojka nije ni bila u Rue des Dromes, a kad je dan prošao bez ikakvih vijesti o njoj, organizirana je zakašnjela potraga na raznim mjestima u gradu i okolici. Međutim, tek se četvrtog dana od njena nestanka došlo do **koliko-toliko** pouzdanih podataka o njenoj sudbini. (str. 85)*

- **brže-bolje** (najvećom brzinom, što je brže moguće)

*Zahvaljajući Beauvaisovim naporima, cijela je stvar bila **brže-bolje** zataškana, koliko je god to bilo moguće, i prošlo je nekoliko dana prije nego što je uslijedila bilo kakva reakcija javnosti. (str. 87)*

4.4. Frazemske rečenice

Frazemske se rečenice odnose na one frazeme kojima je rečenica osnovna struktura. Tako postoje proste i složene frazemske rečenice koje se dijele na neovisno i ovisno složene rečenice. Sljedeće frazemske rečenice pronađene se u zbirci:

- **pao je (pružio se i sl.) koliko je dug i širok tko** (ispružio se u padu tko, pao je cijelim tijelom tko, pao je svojom dužinom tko)

*Na moj ulazak, Usher je ustao s divana, gdje je ležao, **ispružen koliko je dug i širok**, i pozdravio me sa živahnom toplinom, koja je u sebi krila, kao što u prvi čas pomislih, nešto od pretjerane srdačnosti- od prevladanog napora svjetskog čovjeka koji je ennuye.*
(str. 21)

- **nema < nikakve > sumnje (dvojbe, spora) <da...>** (sigurno je <da.....>, ne treba sumnjati <da...>)

*Reći ćeš, **nema sumnje**, služeći se pravničkim jezikom, kako bih, »da bih obranio svoju tezu«, morao radije podcijeniti nego uporno zahtijevati točnu ocjenu okretnosti koju je ovaj slučaj zahtijeva.*(str. 65)

- **koža se ježi (naježi) komu** (osjeća (osjetio je) uzbuđenje (strah) tko, uzbudio se (uzbuđuje se, uplašio se/ plaši se) tko)

*Osjetio sam kako mi se **koža ježi** kad je Dupin postavio to pitanje.*(str. 67)

- **širi se (proširio se, pronio se, pronosi se) glas** <o kome, o čemu>
(razglasilo se što o kome, o čemu, govori se što o kome, o čemu)
I pošto se glas o tom došljaku šaptom posvuda pronio, iz cijelog se društva napokon diže nekakav žamor, gundanje, što izražavaše neodobravanje i čuđenje-pa napokon i stravu,užas i odvratnost.(str. 185)
- **palo je (pada) na pamet (um) komu što** (prisjetio se (prisjeća se) tko koga, čega, pomislio je (pomišlja) tko na koga, na što)
*Ova se pretpostavka dakle svodi upravo na to- da ubojstvo nije uopće izvršeno u nedjelju- a ako dopustimo L' Etoileu tu pretpostavku, dopustit ćemo mu i sve drugo što mu **padne na pamet.** (str. 95)*
- **polazi (pošlo je) za rukom** (uspjeha (uspjelo je) komu, što, dobro ide komu, što, ima uspjeha tko u čemu)
*Odavno sam bio smišljao jednu od onih pakosnih i neslanih šala na njegov račun, koje mi do tada **nisu bile polazile za rukom.** Sad sam bio naumio provesti svoju zamisao u djelo, i htio sam da osjeti svu količinu pakosti koja se bila nakupila u meni. (str. 141)*

5. ZAKLJUČAK

Ovaj rad nastao je kao rezultat mog zanimanja za frazeme i frazeologiju nakon što sam odslušala kolegije Uvod u frazeologiju i Leksikologija hrvatskoga standardnog jezika. Nadalje, oduvijek me zanimao književni rad Edgara Allana Poea, posebice njegova proza, jer Poe pripada povijeno-umjetničkom razdoblju američkog romantizma. Stoga ovaj rad predstavlja spoj ugodnog s korisnim.

Bitno je napomenuti kako su frazemi izvađeni iz hrvatskog prijevoda zbirke „Crni mačak i druge priče“. Pripovijesti iz zbirke izvorno su napisane na engleskom jeziku i nastajale su u različitim razdobljima autorova književnog stvaralaštva. Hrvatski i engleski jezik nikad nisu bili u izravnome jezičnom dodiru, nasuprot hrvatskom i talijanskom ili hrvatskom i njemačkom jeziku. Drugim riječima, mala je vjerojatnost da engleski izvornik sadržava frazeme koji bi po značenju i strukturi odgovarali hrvatskim inačicama. U prilog tomu ide činjenica kako frazemi iz hrvatskog prijevoda ne pripadaju općeeuropskim frazemima koji su strukturom i značenjem podudarni u većini europskih jezika. U hrvatskom prijevodu prisutan je frazem *podignuti (izazvati) buru*, što je primjer kulturološke specifičnosti. Engleski frazeološki fond nema frazem koji bi odgovarao navedenom. Nadalje, kad bi i sadržavao frazem koji bi odgovarao navedenom, *bura* nije potpuni ekvivalent engleskoj riječi *wind*. Vjetar je hrvatski ekvivalent spomenutom engleskoj riječi. Drugim riječima, *bura* je kulturološka specifičnost hrvatskoga geografskog smještaja i položaja.

Sve navedeno ukazuje na mukotrpan rad naših prevoditelja koji su uspjeli zadržati sažetost, jednostavnost, jezovitost i analitičnost Poeovih pripovijetki.

U hrvatskom prijevodu zbirke pronađen je veliki broj frazema koji su u radu podijeljeni u fonetske riječi, zavisne i nezavisne frazemske sintagme, frazemske polusloženice i frazemske rečenice. Zbirka sadržava svega tri fonetske riječi, šest frazemskih polusloženica, a u svim primjerima obje su sastavnice prilozi, i šest frazemskih rečenica. Nabrojnije su frazemske sintagme, točnije zavisne imeničke i glagolske sintagme, što ide u prilog tezi Antice Menac da su to najčešći oblici frazema. (Antica Menac ih naziva skupovi riječi.) Pronađena je samo jedna pridjevska frazemska sintagma i samo dvije nezavisne frazemske sintagme. Pronađen je i jedan poredbeni frazem *drhtati (tresti se) kao prut (šiba) <u vodi>*.

U zbirci su prisutni i neki frazemi u užem smislu, primjerice *uzeti/uzimati u obzir* koji se može koristiti u administrativnom ili publicističkom stilu. Prijevod obiluje frazemima poput *imati pravo* ili *posvetiti/posvećivati pozornost(pažnju)* čija upotreba nije ograničena samo na književno-umjetnički stil, već se mogu koristiti u svim funkcionalnim stilovima. Sve navedeno upućuje na analitičnost i jednostavnost Poeova stila i činjenicu da je utemeljio modernu detektivsku priču. Hrvatski prevoditelji navedenim frazemima uspjeli su zadržati sažetost i jednostavnost Poeovih opisalikova, interijera i eksterijera. Može se provesti podjela na frazemska inačice, semantička analiza ili pak analiza paradigmatičnosti izvađenih frazema da bi se dobila cjelovita slika frazeologije hrvatskog prijevoda zbirke „Crni mačak i druge priče“.

Tema rada su frazemi pronađeni u hrvatskom prijevodu zbirke „Crni mačak i druge priče“ Edgara Allana Poea. Svi frazemi i njihova značenja potvrđeni su u Hrvatskom frazeološkom rječniku. Prikazan je i njihov kontekst. U radu je navedena strukturna analiza frazema na fonetske riječi, frazemske sintagme, frazemske polusloženice i frazemske rečenice.

Ključne riječi: *Edgar Allan Poe; Crni mačak i druge priče, frazem, strukturna analiza frazema*

6. IZVORI

1. Edgar Allan Poe. 2007. *Crni mačak i druge priče*, Mozaik knjiga. Zagreb.

7. LITERATURA

1. Fink-Arsovski, Željka. 2002. *Poredbena frazeologija: pogled izvana i iznutra*. FF press. Zagreb.
2. Fink-Arsovski Željka. 2000. Tipovi frazema-fonetskih riječi: *Zbornik radova s Međunarodnog znanstvenog skupa Riječki filološki dani*, 93-97.
3. Jernej, Josip. 1992. O klasifikaciji frazema. *Filologija* 20/21. 191-197.
4. Košutić-Brozović, Nevenka. 1990. Čitanka iz stranih književnosti 2. Školska knjiga. Zagreb.
5. Kovačević, Barbara; Ramadanović, Ermina. 2013. Frazemske polusloženice (od rječnika preko tvorbe do pravopisa i obratno). *Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 39/1. 271-291.
6. Menac, Antica. 2007. *Hrvatska frazeologija*. Knjigra. Zagreb
7. Menac, Antica; Fink-Arsovski, Željka; Venturin, Radomir. 2014. *Hrvatski frazeološki rječnik*. Naklada Ljevak. Zagreb.
8. Mihaljević, Milica; Kovačević, Barbara. 2006. Frazemi kroz funkcionalne stilove. *Časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*. Hrvatsko filološko društvo. God. 53., BR.1., 1.- 40.
9. Turk, Marija. 1994. Naznake o podrijetlu frazema. *Fluminensia* 1/2. 37- 47.